

OPVOLGING WERELDTOP DUURZAME ONTWIKKELING

De FRDO legt zijn prioriteiten voor aan de regering

In opvolging van de Wereldtop over duurzame ontwikkeling in Johannesburg bracht de raad een advies uit. Hierin stelt de FRDO een paar tientallen acties voor die op korte termijn kunnen bijdragen tot de uitvoering van het Actieplan van Johannesburg in België. De raad doet aanbevelingen inzake duurzame productie en consumptie, armoedebestrijding, goed bestuur en duurzame ontwikkeling op Europees niveau. Dit advies werd goedgekeurd op de algemene vergadering van 15 oktober.

De resultaten van de Wereldtop beantwoordden voor velen niet aan de verwachtingen. Het Actieplan (het resultaat van de concrete engagementen die de deelnemende landen onderschrijven) formuleerde weinig concrete doelstellingen, er werden niet altijd duidelijk middelen vermeld om bepaalde doelstellingen te verwezenlijken, noch een timing.

Toch zijn er ook verschillende positieve aspecten verbonden aan de Wereldtop. Zo is dankzij de Top het begrip duurzame ontwikkeling meer tot de mainstream gaan behoren. Vandaag ondersteunen alle staats- en regeringsleiders duurzame ontwikkeling met haar drie pijlers, de economische, de sociale en de ecologische dimensie. Ook in de journalistieke verslaggeving vond het concept duurzame ontwikkeling ingang en er werd uitgebreid over de Top bericht. De Wereldtop in Johannesburg werd door de secretaris-generaal van de VN Kofi Annan de 'Top van de actoren' genoemd. Er was in aanloop naar deze Top en op de Top zelf inderdaad veel ruimte voor inspraak en participatie van de verschillende maatschappelijke groepen.

Na deze Top is het werk niet afgelopen. De nationale regeringen dragen nu de verantwoordelijkheid voor de effectieve uitvoering van de resultaten. Daarnaast kunnen de resultaten van Johannesburg niet los worden gezien van andere regeringsmaatregelen ter bevordering van duurzame ontwikkeling. In dit

advies op korte termijn behandelt de raad daarom een aantal concrete acties inzake duurzame ontwikkeling die nog deze legislatuur kunnen worden uitgevoerd. In het voorjaar van 2003 zal de raad een tweede advies uitbrengen in opvolging van de Wereldtop. Dit advies zal zich toespitsen op de uitvoering van de resultaten van de Top op middellange termijn.

Duurzame productie en consumptie

Op gebied van het klimaatbeleid bevestigt het Actieplan van Johannesburg het engagement om het objectief van het VN-Raamverdrag inzake klimaatverandering te bereiken. De raad dringt er bij de Belgische regering op aan maatregelen te nemen om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen om zo tijdig te beginnen met de uitvoering van het Kyoto-protocol.

Om op korte termijn de milieuoorzaken van gezondheidsproblemen aan te pakken, vraagt de raad om het nationale Milieu-Gezondheidsplan te concretiseren.

Inzake duurzame consumptie vindt de FRDO dat het Richtplan Productiebeleid en Milieu nog deze legislatuur moet worden afgewerkt en goedgekeurd. Daarnaast zou de administratieve rondzendbrief over duurzame aankopen moeten worden afgewerkt, zodat alle federale overheidsadministraties conforme richtlijnen hebben om producten die milieuvriendelijk en in menswaardige omstandigheden geproduceerd zijn, te

kunnen aankopen. Daarnaast moeten ook de nodige KB's worden goedgekeurd om het sociaal label in te voeren en bij de burgers te promoten.

Tenslotte wenst de raad de regering te wijzen op het belang van de bescherming en het beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals bossen, water, de visbestanden en de biologische diversiteit.

Internationale armoedebestrijding

De raad pleit voor een aanzienlijke kwijtschelding van de schulden van de minst ontwikkelde landen en voor het versnellen van de verhoging van de officiële ontwikkelingshulp tot 0,7% van het BNP.

Daarnaast beklemtoont de raad dat het noodzakelijk is het landbouwbeleid in een meer duurzame richting te oriënteren. In overeenstemming met de principes van duurzame ontwikkeling moet het landbouwbeleid rekening houden met de economische belangen, maar ook met de belangen van de ontwikkelingslanden en met milieubelangen.

Goed bestuur

De raad vindt dat duurzame ontwikkeling mee het beleidskader moet vormen voor de hele Belgische regering, het parlement en de administratie. Om de monitoring en evaluatie van het gevoerde beleid duurzame ontwikkeling te versterken moeten regering en parlement meer aandacht besteden aan volgende documenten: de jaarlijkse rapporten van de Interdepartementale commissie duurzame ontwikkeling, het Federale rapport inzake duurzame ontwikkeling en het verslag dat de premier en de staatssecretaris voor duurzame ontwikkeling vroegen aan hun collega's inzake hun realisaties in verband met duurzame ontwikkeling.

Daarnaast vindt de raad de toegang tot informatie belangrijk. Er moet dan ook werk gemaakt worden van instrumenten om de bevolking beter op de hoogte te brengen van de ontwikkelingen op het gebied van duurzame ontwikkeling. Daarom zijn het op punt stellen van een duurzame-ontwikkelingseffectbeoordeling en van een indicatorenlijst voor duurzame ontwikkeling voor de raad absolute prioriteiten.

De FRDO beklemtoont het belang van voldoende participatie van de bevolking aan het beleid duurzame ontwikkeling. Partnerschappen kunnen hiervoor een goed middel zijn. De raad beklemtoont dat de kwaliteit van partnerschappen voor duurzame ontwikkeling nauwgezet moet worden opgevolgd.

Tenslotte zijn ook sensibilisatie en communicatie belangrijke aspecten van een goed beleid inzake duurzame ontwikkeling. In dit kader vraagt de raad de regering om onder andere te zorgen voor een permanente financiering van de website Billy Globe en voor de verspreiding op grote schaal van een ge vulgariseerde versie van het Actieplan van Johannesburg.

Duurzame ontwikkeling als beleidskader voor de Europese Unie

België zou op Europees niveau moeten pleiten voor een beter beleid duurzame ontwikkeling. Zo vindt de raad dat de EU-strategie voor duurzame ontwikkeling integraal moet worden toegepast en dat

er beter over moet worden gecommuniceerd. Daarnaast moet de dimensie leefmilieu (naast de sociale en de economische dimensie) worden toegevoegd aan de jaarlijkse rapportering van de staats- en regeringsleiders. De EU zou een voortrekkersrol moeten spelen in het opmaken van een tienjarig programma ter bevordering van duurzame productie en consumptie. De opstelling van zo'n plan was een belangrijke uitkomst van Johannesburg. Tenslotte zou de raad een Europees commissaris voor duurzame ontwikkeling zeer nuttig vinden.

Samenwerking tussen raden duurzame ontwikkeling

In het kader van de Wereldtop duurzame ontwikkeling organiseerde de FRDO in samenwerking met de Earth Council, een internationale ngo met zetel in Costa Rica, in Johannesburg een internationale samenkomst voor raden duurzame ontwikkeling.

In Kilkenny (Ierland) vond van 16 tot 19 oktober de jaarlijkse bijeenkomst van Europese milieuraden (European Environmental Advisory Councils, EEAC) plaats. Deze organisatie wil onder andere de netwerking tussen raden duurzame ontwikkeling op Europees niveau bevorderen. De FRDO is geassocieerd lid van EEAC.

Bijeenkomst Johannesburg

Met ongeveer 120 waren ze, vertegenwoordigers van raden duurzame ontwikkeling uit de hele wereld en verschillende leden van de officiële Belgische delegatie, onder meer premier Verhofstadt, staatssecretaris Deleuze en verschillende regionale ministers, die deelnamen aan de internationale bijeenkomst die de FRDO op 2 september in de marge van de Wereldtop organiseerde. Het thema van de samenkomst luidde "Mainstreaming Multi-Stakeholder Participation: The NCSD Agenda Beyond Johannesburg".

De erevoorzitter van de FRDO, Prins Filip, gaf een inleiding over het belang van participatie en de betrokkenheid van de bevolking en de maatschappelijke

lijke organisaties bij het beleid duurzame ontwikkeling. De Prins stelde dat duurzame ontwikkeling over mensen gaat: *'Hoe kunnen we blijvende oplossingen vinden voor armoede, schuldenlast of klimaatsverandering boven de hoofden van de mensen over wie het gaat?'* Vertegenwoordigers van raden duurzame

Voorzitter van de Earth Council Frans van Haren in gesprek met Prins Filip
© Earth Council

ontwikkeling uit Oost-Europa en de Derde Wereld getuigden over het belang van raden duurzame ontwikkeling als mechanismen voor maatschappelijke participatie en vroegen internationale ondersteuning van hun werk.

Deze bijeenkomst werd voorafgegaan door een tweedaags internationaal seminarie georganiseerd door de Earth Council over "Governance and Multi-stakeholder Integrative Sustainability Policy Formulation (MISP)". De aanwezigen bespraken voorstellen voor de versterking van de rol van raden duurzame ontwikkeling in de opstelling en uitvoering van nationale duurzaamheidsstrategieën. Daarnaast besteedden ze aandacht aan de uitbouw van de netwerking tussen de raden. Om de capaciteitsopbouw bij de raden te bevorderen ontwikkelde de Earth Council een 'kennisnetwerk' op hun website (www.ncsdnetwork.org/knowledge/). Via deze site kunnen de raden informatie uitwisselen en elkaars kennis vergroten.

Bijeenkomst Kilkenny

De 10de jaarvergadering van EEAC die plaats vond in Kilkenny (Ierland), keurde drie documenten goed: het jaarverslag, een tekst met principes over de werking van het netwerk en een strategienota.

Op voorstel van de FRDO werd beslist een werkgroep 'duurzame ontwikkeling' op te richten. Deze werkgroep zal het EU-duurzaamheidsbeleid korter op de voet volgen en de netwerking tussen de raden duurzame ontwikkeling in Europa proberen te bevorderen. De FRDO zal als gastheer optreden voor de eerste samenkomst van deze werkgroep in december in Brussel.

Daarnaast nam de FRDO voor het eerst deel aan de werkgroep *Governance*. Binnen deze werkgroep wordt gediscussieerd over *milieu-governance*, maar ook over governance op andere terreinen. De werkgroep stelt vast dat er steeds meer actoren bij de politieke besluitvorming worden betrokken en dat de traditionele *command-and-control*-gerichte aanpak vaker wordt verbreed

door integratie van economische en zelfregulerende mechanismen. De bedoeling van de werkgroep is het ontwikkelen van een schema dat politici kan helpen bij de beslissing welke sturingsmethode en welke maatschappelijke actoren het meest geschikt zijn om bepaalde problemen op te lossen. De werkgroep wil zich vooral toespitsen op het Europese niveau.

GENETISCH GEWIJZIGDE ORGANISMEN

Advies over de doelbewuste introductie in het leefmilieu en het in handel brengen van GGO's

Op de algemene vergadering van 15 oktober laatstleden keurden de leden van de raad een advies goed over de doelbewuste introductie in het leefmilieu (veldproeven) en het in de handel brengen van genetisch gewijzigde organismen (GGO's). Het gaat om een verdeeld advies. De raad vindt vooral de inspraak van de bevolking en het op punt stellen van een burgerlijke aansprakelijkheidsregeling bij schade door GGO's belangrijke aandachtspunten.

De raad bracht advies uit over een Belgisch ontwerp van koninklijk besluit dat de Europese richtlijn 2001/18/EG moet omzetten. Deze Europese richtlijn is er gekomen naar aanleiding van het bestaande moratorium in de Europese Gemeenschap. Dit moratorium houdt in dat sinds 1998 binnen de Europese Gemeenschap geen enkele toelating voor de commercialisering van GGO's werd gegeven. Een aantal lidstaten vroeg een degelijke regeling inzake traceerbaarheid, labelling en aansprakelijkheid als voorwaarde voor het eventuele opheffen van dit moratorium. De richtlijn 2001/18/EG probeert hierop een antwoord te vormen en is een voortzetting van de richtlijn 90/220/EEG. De nieuwe richtlijn heeft op twee vlakken aanpassingen doorgevoerd: de toelatingsprocedure voor GGO's is strikter en het grote publiek wordt er meer bij betrokken. Bij het opstellen van deze richtlijn werd rekening gehouden met het voorzorgsbeginsel en om de transparantie naar het publiek toe te verhogen is een verplichte consultatie van de bevolking voorzien.

Het voorzorgsbeginsel en de Bioveiligheidsraad

De Bioveiligheidsraad moet per toepassing bepalen of de voorwaarden vervuld zijn om het voorzorgsbeginsel toe te passen. De raad vindt dat de bepalingen van het ontwerp-KB beter zouden moeten preciseren wanneer het voorzorgsbeginsel van toepassing is. De FRDO is van mening dat de taken en de samenstelling van de Bioveiligheidsraad moeten worden aangepast. De Bioveiligheidsraad bestaat momenteel uit ambtenaren en politieke vertegenwoordigers. Hij zou echter moeten worden gedepolitiseerd en zou moeten bestaan uit wetenschappelijke experts van verschillende vakgebieden.

Inspraak van de bevolking

De raad vindt het positief dat het ontwerp-KB verplicht om bij het doen van veldproeven met GGO's de burgers via verschillende kanalen in te lichten, zoals ook vastgelegd in de Europese richtlijn. De FRDO hecht immers veel belang aan transparantie en informatie en aan een ruime betrokkenheid van de mensen.

Daarnaast zijn alle leden van de raad voorstander van een breed publiek debat over de ethische aspecten van biotechnologie in het algemeen en over GGO's in het bijzonder. Zo'n debat moet op een onafhankelijke manier worden georganiseerd, moet gebaseerd zijn op wetenschappelijke feiten en moet rekening houden met het voorzorgsbeginsel. Met de besluiten van dit debat moet men op politiek niveau effectief rekening houden.

Een deel van de leden vindt het positief dat het KB, naast de verplichte gezondheids- en milieurisicobeoordeling, ook een evaluatie voorziet van de ethische aspecten bij elke nieuwe toepassing. Een ander deel van de leden vindt eveneens dat een debat over de ethische aspecten van biotechnologie belangrijk is, maar vindt het niet in de geest van de richtlijn om deze discussie te voeren bij elke concrete toelating.

Burgerlijke aansprakelijkheid

De FRDO stelt vast dat er momenteel geen nationale wetgeving noch Europese regelgeving bestaat die de burgerlijke aansprakelijkheid regelt indien er schade optreedt door GGO's. De raad pleit ervoor dat er zo snel mogelijk een sluitende Europese regeling komt inzake burgerlijke aansprakelijkheid. Sommige leden vinden dat zolang er geen degelijke Europese aansprakelijkheidsregeling inzake GGO's bestaat, België hierin zijn verantwoordelijkheid moet opnemen. Andere leden vinden dat dit niet thuishoort binnen deze wetgeving.

WERKGROEPEN

De werkgroepen bereiden de adviezen van de FRDO voor. Deze groepen hebben ook een forumfunctie: ze organiseren bijvoorbeeld studiedagen om de discussie over duurzame ontwikkeling te bevorderen.

De werkgroep *duurzaamheidsstrategieën* legt zich toe op de nabespreking en opvolging van de Wereldtop over duurzame ontwikkeling in Johannesburg. Momenteel bereidt deze werkgroep een advies voor over de uitvoering van de Johannesburg-engagementen op de middellange termijn.

De werkgroep *energie en klimaat* werkt aan de voorbereiding van een spoedadvies over een voorontwerp van KB betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van het indicatief programma van de productiemiddelen van elektriciteit, van het ontwikkelingsplan van het transmissienet van elektriciteit en van het indicatief plan van bevoorrading in aardgas.

Daarnaast zal deze werkgroep advies uitbrengen over hinderpalen voor de verwezenlijking van maatregelen ter vermindering van de broeikasgassen tegen nulcost of negatieve cost.

De werkgroep *internationale betrekkingen* bereidt adviezen voor over de strategienota's in het kader van de Belgische ontwikkelingssamenwerking. De werkgroep werkt momenteel aan adviezen over de nota's leefmilieu, basisgezondheidszorg, onderwijs en sociale economie.

De werkgroep *productnormen* bereidt momenteel vier adviezen voor. Een advies over een ontwerp-KB houdende preventieve en andere maatregelen ter beperking van de leefmilieuverontreiniging door voertuigen en ter bevordering van een duurzame productiewijze van voertuigen; een advies over een ontwerp-KB van 20 maart 2000 die het KB van 26 september 1997 vervangt met betrekking tot de benamingen, de karakteristieken

en het loodgehalte van benzines voor motorvoertuigen; een advies over een ontwerp-KB tot wijziging van het KB van 3 februari 1999 betreffende de bescherming van de atmosfeer tegen de uitstoot van gassen en deeltjes door niet voor de weg bestemde mobiele machines en een advies over het "voorontwerp van het federaal richtplan (2003-2005) Productbeleid en milieu".

De werkgroep *sensibilisatie en communicatie* werkte een nota over het communicatiebeleid van de raad af. Deze werkgroep werkt ook aan de voorbereiding van een symposium over participatie en consultatie in het kader van duurzame ontwikkeling (gepland voor maart 2003).

De werkgroep *wetenschappelijk onderzoek* werkt verder aan het advies over het Belgisch Nationaal Milieu-Gezondheidsplan.

NIEUW Op de website van de raad vindt u een regelmatig geüpdatet overzicht van de activiteiten van de verschillende werkgroepen. <http://www.frdo-cfdd.be/>

NIEUWE ADVIEZEN

De algemene vergadering van 15 oktober 2002 keurde volgende adviezen goed:

- Advies over NOx- en CO-emissieniveaus van verwarmingsketels (advies 2002-14);
- Algemeen advies over de sectorale en thematische strategische nota's van DGIS (advies 2002-15);
- Advies over de sectorale strategische nota van DGIS betreffende landbouw en voedselzekerheid (advies 2002-16);
- Advies over de thematische strategische nota van DGIS betreffende de gelijke kansen en rechten tussen vrouwen en mannen (advies 2002-17);
- Advies over zware metalen in verpakkingen (advies 2002-18);
- Advies over de doelbewuste introductie in het leefmilieu en het in de han-

del brengen van ggo's (advies 2002-19);

- Advies over gevaarlijke stoffen en preparaten (organische tinverbindingen) (advies 2002-20);
- Advies over de sectorale strategische nota van DGIS aangaande vredesopbouw (advies 2002-21);
- Eerste advies in opvolging van de Wereldtop over Duurzame Ontwikkeling in Johannesburg (advies 2002-22).

Alle publicaties staan ook op de website van de raad (<http://www.frdo-cfdd.be/>). U kunt deze adviezen ook (gratis) bestellen bij het secretariaat van de FRDO.

FRDO
Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling
Aduatukersstraat 71-75, 2de verdieping
B-1040 Brussel
Telefoon: +32-0-2 743 31 50
Fax: +32-0-2 743 31 59
E-mail: mail@frdo-cfdd.be
Website: <http://www.frdo-cfdd.be>

De FRDO geeft adviezen aan de Belgische federale overheid over het beleid inzake duurzame ontwikkeling. De raad organiseert ook activiteiten om het draagvlak voor duurzame ontwikkeling te vergroten.

Overname van artikelen uit *FRDO-Info* met bronvermelding is toegestaan

Gedrukt op chloorvrij gerecycleerd papier
Verantwoordelijke uitgever: Jan De Smedt